

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на НЕВЕНА ВАСИЛЕВА КРУМОВА, ЮЗУ “Неофит Рилски”, на тема “ЕРОСЪТ ВЪВ ФЕНОМЕНОЛОГИЧЕН КОНТЕКСТ” за присъждане на образователната и научна степен “доктор по философия”, ПН 2.3. Философия; Катедра “Философия” на Философски факултет, ЮЗУ “Неофит Рилски”

от доц. дфн Татяна Батулева (секция “История на философските и научните идеи” на ИИОЗ, БАН)

Представената от Невена Крумова дисертация (с научен р-тел проф. дфн Валентин Канавров) е в обем от 173 с. и се състои от увод, три глави, заключение и литература с 96 заглавия. Оригиналността на представения труд е свързана с факта, че в него авторката си поставя за цел експликацията на Ерос като “чист философски проблем, а не като емпирично битие, енергия или проявленията му”. Към полагането на Ерос чрез *виртуалистко разглеждане* на битието му Крумова прибегва, за да диференцира своя анализ от всички други хуманитарни рефлексии върху проблема, като при това го разграничава от Хусерловия тип феноменология. Ти избира Сартровата рефлексия – неслучайно, а поради това, че в нея присъства превърнатата в даряване на жива истина „фундаментална любов към Битието“ (Сартр), както и поставянето на виртуалното като проблем. Основната, формулирана от авторката цел е “феноменологичното реконструиране на същността на философския Ерос и неговото функциониране като медиативен философски проблем в структурната динамика на виртуалното в една възможна феноменология от Сартров тип”; предизвикателство, отвеждащо до

проследяването на връзките между „виртуалното“, изведено като „абсолютен“ субект и възможностите на *виртуалисткия трансцендентализъм*, поставен като познавателен концепт от Валентин Канавров.

В увода прецизно и стегнато са формулирани целта, обектът, предметът, целта, задачите и методологическата рамка на изследването. Реконструкцията на топологичната генеалогия на Ерос в първа глава *Историко-философската реконструкция на Ерос-а в западноевропейската философия* дава възможност на докторантката да очертае интерпретативния хоризонт, в който се ситуират възможните екзистенциали на Ерос: като митичен образ, като „Божия любов“, като ирационална страст, която философията е изтласкала извън своя дискурс, като енергия в несъзнаваното, както и постмодерното завръщане към него като порив към трансценденцията.

Във втора глава *Основи на една феноменология на Ероса* Крумова изследва възможностите и границите на един битиен Ерос, като формулира и неговите обвързани с интенционалността характеристики – *определеност* в нейните модуси, т.е. като насоченост към нещо определено (сладострастна любов към начините на съществуване, “земна Афродита”) и *неопределеност*, т.е. като сублимираност и преход към неопределената страна на духовния свят на човека. Смесовото съдържание на този вече еволюирал, философски Ерос, като влюбеност в Битието или Бога е потърсено в идеята за *Божията любов в един свят без Бог* : този момент бележи особената актуалност на зададената и изследвана от Невена Крумова дисертационна тема. Двата битийни модуса на Ерос дисертантката разглежда като обща медиативна рамка за автентично философстване и отстоява тезата за виртуалност на Ерос като битие-в-себе-си и като насоченост на битието спрямо съзнанието (битието-за-себе си). По този начин се създава ново виртуално измерение на битието-в-себе-си и се предпоставя изясняването на възможни връзки между феноменология и метафизика; между

битийна метафизка и онтология; между феноменология и онтология : нещо, което очевидно ще бъде обект на нейния изследователски интерес в бъдещи работи.

В трета глава Крумова насочва усилията си към открояване на антропологичната проекция на Ерос като медиативна призма за осмисляне на същността на човека в познавателна и личностна насоченост и формулиране на еротичната верифицираност на истината в интенционалния акт на съзнанието; маркира основните граници, задаващи срещата с Другия и Другостта, като форма на отвъдност на трансценденцията и преодоляване на субективното познание (Ерос и Време). Дисертантката аргументирано развива тезата за космологично-антропологичната двойственост на Ерос и ролята му на двоен медиатор – като вътрешна, маркираща човешкостта, интенция, и като интенция-опит за трансгресия на тази човешкост. Така успешно изгражда мост между съвременните философски оптики и античните извори на европейското мислене.

Невена Крумова има девет публикации по темата на дисертацията, фокусирани върху различни аспекти на изследваната проблематика. Приносите са коректно формулирани. Критични бележки и препоръки: в автореферата липсва заключение и това оставя впечатление за незавършеност; в бъдещи продължения и монография по темата формулираният принос “изграждане на теоретични основи на една философия на Ероса чрез демонстрационна интерпретация на виртуалното и темпоралното” да бъде разгърнат и обоснован по-обстойно. Към препоръките бих включила и следното: в своята бъдеща монография по темата да се използват повече заглавия на латиница, тъй като в западно-европейската литература мястото на Ероса във философския дискурс е богато изследвана тема; повече активно позоваване на трудовете на Мишел Анри (*Инкарнация. Една философия на плътта*), Жан-Люк Марион (*Еротичният феномен*), Андерс Нигрен (*Ерос и Агоне*) и др., в които завръщането към тематиката на Ероса във феноменологичен план бележи и ситуирането му в много широк диапазон : чрез експлициране на

различията и аналогията му с Агапе и рефлексия върху смисъла на любовта като желание или милосърдие; чрез изследване на неговите сложни отношения на опозиция и комплементарност с Танатос, Антерос и Ерис.

Като имам предвид несъмнените качества на предложения труд, изтъкнатите приноси, както и обещаващите възможности за бъдещо развитие на вече доказалата се като учен и преподавател дисертантка, убедено ще гласувам компетентното научно жури да присъди на Невена Василева Крумова образователната и научна степен “доктор по философия”.

Доц.дфн Татяна Батулева

30.08.2018.